

מלחמת רמטכ"לים

אחת הגדולות ביותר בערי המרחב כולו. מס' פר תושביה הגיע, כנראה, ל-50 אלף, מספר עצום לפי ממדי הימים ההם.

בנתיב מזכיר הרועים

כ אשר הצטייר מערך העיר בכירור לעיני צוות המדענים שניצחו השנה על החפירות, הזדקרה לעיניהם אוטומאטית השוואה רבת משמעות. עד כה נתגלתה ב"מרחב רק עיר אחת בעלת חצר דומה, מוג'נת על-ידי סוללת אדמה. עיר זו היתה כרכ"מיש, עיר-ההיקוסוס בצפון. מאכן הוביל רק צעד קטן נוסף אל המסקנה: גם חצור ה"תה לפני עיר של ההיקוסוסים*, הבסיס הרומי ביותר של עוצמתם.

בגשמתם לעבודתם ידעו בלשיח-חצור בעל-פה את כל המקומות בהם נזכרת שם העיר בכתבי הקדמונים. חצור היתה העיר הכנענית היחידה שנוכרה לפני 4000 שנה בכתבים מצריים קדומים מאד, כאחת האויבות שיש להגבר עליהן. שמה מופיע במסמכי מארי מן המאה ה-18 לפני הספירה. בין 300 השבילות שנתגלו בתל אל-עמרנה, המתארות את מצבה של כנען תחת השלטון המצרי במאה ה-14 לפני הספירה, נזכרת חצור הן בפי מלכה, המגנה את שכניו באוני פרעה, והן בפי השכנים, המגנים את מלך חצור. שלמה בנה את חצור מחדש. תגלת פלאסר, מלך אשור שכבש את הגליל, התפאר בתאור הישגיו בכיבוש העיר בשנת 732, ואפילו ספר החשמונאים הזכיר קרב בעמק חצור.

סיר על הכיריים

ניתסטיישן אפורה, ניצה על המלחמה ה"בוש כובע-מצחיה חום ושטוח, נשען על מקל-משוטטים או דוהר במכו"דוקטור החדש, שחור-השפם וגבה-המצח, יג"אל (מתחרז עם מיכאל) ידון (38), ארכיאור לוג'בן-ארכיאולוג. לידו גיהלו את החפירות שני עוזריו הצעירים: יוחנן אהרוני, יליד גרמניה ממושקף וחייכני, ורות עמירן, אשה תקיפה ומהירת-דיבור הנשואה למרדן. החפירות החלו בארבעה מקומות — שניים

* ההיקוסוסים היו פולשים מסתוריים ש' שלטו במצריים בערך בתקופת יוסף. משע' רים כי פירוש השם הוא "מלכי-הרועים", וכי הפולשים היו בני הגזע השמי מסוריה וארץ-ישראל. יתכן כי בני-יעקוב הסתננו למצריים בתוך גל גדול זה, ודוכאו עם גירוש ההיקוסוסים בימי מלחמת השיחרור המצרית. כתוצאה ממרד זה רדפו המצרים אחרי שרידי ההיקוסוסים עד ללב סוריה והסילו תוך כדי כך את שלטונם על ארץ כנען, שעם שקיעתו באה הפלישה הישרא' לית.

בראש התל, אחד בחצר המוגנת, אחד במרחק כ" מה מאות מטרים. בראש התל גילה בשעתו כבר חוקר-העתיקות הזר, ג'ר-ססאנג, שורות של עמור דים. היה נדמה לו שעמור דים אלה דומים לעמודים שנמצאו בחפירות מגידו, אשר שימשו לקשירת סוסים. מסקנתו: זוהי אורווה של שלמה המלך, בה רוכזה העתודה ה"אסטרטגית של חיליה" מרכבות בצפון. הדבר התאים יפה להאור ספר מלכים א' (ד'), בו מס' פר כי בין 12 הנציבים שמשלו על נפות שלמה היה אחימעץ, מושל נפ"תלי, אשר לקח את בש"מת, בת-שלמה המלך, לאשה.

בתל, שגובהו כ-40 מטרים, קבורות, לדעת ידיון, 35 עד 40 ערים ש"נות, זו תחת זו, ביניהן לפחות שבע ערים יש"ראליות אשר מהן נחשפו עד כה חמש הערי היש"ראליות השניה (מלמעלה) גרסה באופן נמרץ ונשרפה. לפי כל הסימנים נעובה במהירות רבה. וללא שוב. הוכחה: סיר בישראל שנמצא עדיין עומד על הכיריים, צלחות שהיו פזורות בחורים. הדבר אירע, לפני 2687 שנה, עת ירד תגלת פלאסר האשורי על העיר.

ארבע כנפיים למלאך

ב מקום הגבוה ביותר של התל, המס' קיף לצד דרום-מערב, נמצא מספר אר"מונות זה על גבי זה. הם נקראו בפי החוק"רים, בהתאם לצבע שרטוטי החוקרים, בשם "הארמון האדום", "הירוק", "החום", "הכ"חול". האחרון שייך לתקופה ההלניסטית. מתחתו הארמון של נציב שלמה.

המצאיה החשובה ביותר היתה זעירה: שבר של חרס, ועליו שתי האיותות ל' ות' בכתוב הפרוטו-סינאית. כתב זה* הוא הכ"תב האלף-ביתי הראשון בעולם, החוליה ה"מקשרת בין כתב-החרטומים המצרי לבין ה"כתב הכנעני-העברי, היווני, הלטיני והארמ"ני-העברי המודרני. קובע ידיון: השבר שייך

* השם נובע ממקום הימצאו לראשונה של הכתב, בחציהאי סיני.

"ויהי כשמוע יבין מלך חצור, וישלח... אל המלכים אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלה ובנפות דור מים. הכנעני ממזרח ומים, והאמורי והחתי והפרזי והי"בוס' בהר, והחזי תחת חרמון בארץ המצ' פה. ויצאו הם וכל מחניהם עמם, עם רב כחול אשר על שפת-הים לרוב, וסוס ורכב רב מאד. ויועדו כל המלכים האלה ויבואו ויחנו יחדו אל מי מרום להלחם עם ישראל... ויבוא יהושע וכל עם המלחמה עמו עלי"הט, על מי מרום, פתאום, ויפלו בהם. וית' נס ה' ביד ישראל... ויכום עד בלתי הש"איר להם שריד... וילכדו את חצור ואת מלכה הנכה בהרב, כי חצור לפנים היא ראש כל הממלכות האלה."

ב צפון-מזרח שכנה ארס'נהריים ה"עשירה. בדרום-מערב גאתה מצריים ה"מפוארת. וביניהם, על גבי חמורים, גמלים ועבדים, זרם מסחר העולם. כל המסחר הזה היה מוכרח לעבור את דמשק. כי מדרומה, עד למפרץ אילת, התנש"אה שרשרת-ההרים שאי-אפשר היה לעבור בה. מעבר לה רבץ המדבר האימתני. דמשק היתה התחנה האחרונה בדרך מן השפלה אל השימון חסר המים. הדרך לדמשק היתה החשובה בדרכי העולם.

הגדולה בערי כנען

ל הדרך העיקרית מצריים לרמ' שק רכבה חצור. בראש התל האדיר, ששטחו 100 דונם, התנשא ארמון מלכו, בתי קציניו ושריו, מוקפים חומה. אולם ה"תל לא הספיק. למרגלותיו נבנו מאות בתים נוספים. סוחרים התיישבו מחוץ לחומה כדי לסחור עם בעלי הישירות העשירות. בתי הארחה הוקמו למען עובדי-הדרך העייפים. עיר גדולה כמה מסיב לעיר הגדולה.

מלך חצור היה צריך להגן על עיר תח' תונה זו, לא רק בשעת-חירום חמורה, עת נטשו כל התושבים את בתיהם ונמלטו אל ראש התל, אלא גם מפני התנפלויות של שוד"דים ואויבים פחות חשובים. לשם כך חפר תעלה עמוקה מול הרי הגליל הגבוהים. את האדמה שהוצאה מתוכה, כ-600 אלף מט' רים מעוקבים, ערם כחומת-מגן, תלולה וחל"קה לצד האויב הפוטנציאלי, משופעת בצר העיר. סוללה ארוכה זו כוסתה כולה במרצ'פתי-אבנים, כדי למנוע את הסחף. על המדרון האחורי הוקמו בתי העיר התחומה, כשטח של 500 דונם.

זאת היתה חצור, הגדולה בערי כנען,

* לעומת התל הגדול של מגידו, ששטחו 60 דונם בלבד.

יוחנן אהרוני, המסביר בתמונה בעזרת מגביר-קול חשמלי את חפירותיו בחצור, סבור, בניגוד לידיון, שהחפירות יוכיחו כי יהושע לא הגיע מעולם לחצור, וכי תאור חלקו של יהושע בקרבות ככתוב בתנ"ך בדוי.



יגאל ידין, רמטכ"ל צה"ל, עומד בראש התל בו הוא מקווה להוכיח כי תיאור המיבעעים של קודמו בתפקיד, הרמטכ"ל יהושע ברנר, אמנם התאימו לאמת כפי שנמסר בספר יהושע.

למאה ה-13 לפני הספירה, לפני תקופת יהושע.

יפה עוד יותר היתה ידית של עצם שנמצא'אה במקום. ארכה כ-14 סנטימטרים, והיא מכוסה כולה תכליטים בסגנון האמנות הצי'דונית. בין השאר: מלאך בעל ארבע כנפיים, הדומה לכרובי בית-המקדש של שלמה.

רמטכ"ל למען רמטכ"ל

אולם ידיון טרם הגיע לשכבה העיק'רית בעיניו. עד כה התאימו כל הגילו"יים יפה לסיפורי התנ"ך. אולם השאלה ה"גדולה ביותר לא מצאה עדיין תשובה מוסמ"כת: האמנם נכון סיפור ספר יהושע (י"א) על כיבוש חצור? התשובה יכולה להינתן רק אחרי שידיון ועוזריו יחפשו את העיר הישראלית העתיקה ביותר, ימצאו תחתה את העיר הכנענית שקדמה לה. אם ימצא שנחרבה במלחמה, בערך בתקופה המשוערת של כיבוש יהושע (המאה ה-13 לפני הספי'רה), הרי שצדק התנ"ך.

ידיון עצמו בטוח לחלוטין כי אמנם ימצא (המשך בעמוד 14)

רות עמירן, הארכיאולוגית הצעירה המנצחת על חלק מן החפירות, מסבירה את מערך הארמון ששרידיו נתגלו בראש התל. בשרטוט אשר בתמונה מצויירים שרידי הארמונות השונים, אשר נבנו זה על גבי זה, בצבעים שונים.

